

Parki Krajobrazowe w Polsce - 25 lat funkcjonowania

Uchwała podjęta przez uczestników konferencji "Parki Krajobrazowe w Polsce - 25 lat funkcjonowania", która odbyła się w dniach 26-28 czerwca 2002 r. na Uniwersytecie Łódzkim.

Uczestnicy konferencji podkreślają istotną rolę parków krajobrazowych w ochronie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz w udostępnianiu ich walorów społeczeństwu. Parki krajobrazowe stanowią niezastąpiony składnik systemu ochrony krajobrazu naturalnego i kulturowego w Polsce. Zwraca się uwagę na rosnące wciąż zagrożenia parków krajobrazowych, przede wszystkim ze strony często niekontrolowanej i chaotycznej urbanizacji; zanieczyszczeń wód; powszechnego zjawiska zaśmiecania lasów i mokradeł; nadmiernej koncentracji turystyki oraz lokalizacji urządzeń technicznych dysharmonizujących z krajobrazem. Ograniczenie ww. zagrożeń jest głównym zadaniem zarządów parków, służb ochrony środowiska i samorządów lokalnych w zakresie ochrony krajobrazu w regionach.

W celu poprawy warunków realizacji zadań statutowych i różnorodnych funkcji parków krajobrazowych niezbędne są zmiany w ustawodawstwie, zwłaszcza w ustawie o ochronie przyrody. Ustawodawca powinien precyzyjnie określić sposoby ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego na terenie parków krajobrazowych w Polsce. W przeciwnym wypadku, po następnych 25 latach parki nie będą się niczym wyróżniać z otaczających je, nie chronionych obszarów.

I. W zakresie prawnym należy:

1. Doprowadzić do skoordynowania zapisów dotyczących ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego na terenie parków w ustawach: o ochronie przyrody, o planowaniu przestrzennym, o ochronie dóbr kultury i o lasach.
2. Doprowadzić do rewizji zapisów w ustawie o ochronie przyrody, dotyczących otulin obszarów chronionych, w celu przywrócenia funkcji i charakteru ochronnego otuliny.
3. Dążyć do poszerzenia kompetencji prawnych oraz finansowo-organizacyjnych zarządów parków w zakresie czynnej ochrony przyrody i krajobrazu.
4. Doprowadzić do sformułowania takich zapisów w ustawie o finansach publicznych, które w jednoznaczny sposób określałyby możliwości pozyskiwania środków finansowych (np. z funduszy ochrony środowiska) na zadania realizowane przez zarządy parków.
5. Wprowadzić zmiany legislacyjne: a) regulujące wpływ samorządów na możliwości powoływania i funkcjonowania obszarów chronionych, tak aby możliwe było skuteczne egzekwowanie obowiązków

władz lokalnych w zakresie ochrony środowiska i planowania przestrzennego; b) przywracające poziom opiniowania i uzgodnień z wojewódzkim konserwatorem przyrody projektów i planów miejscowych.

6. Dążyć do stworzenia prawnych mechanizmów uniemożliwiających osadnictwo na działkach rolnych o powierzchni zbliżonej do 1 ha przeliczeniowego, a stanowiących zwykle formę dzikiej urbanizacji obszarów rolniczych. Przyspieszyć pracę nad ustawą o obrocie nieruchomościami rolnymi i dzierżawie rolniczej.

7. Stworzyć możliwości prawne umożliwiające reaktywowanie Straży Ochrony Przyrody.

II. W zakresie ochrony przyrody należy:

1. Promować i wdrażać unijne instrumenty ochrony przyrody: sieć Natura 2000, programy rolno-środowiskowe; koncepcje zarządzania ekosystemowego i in.

2. Wprowadzić merytoryczną kontrolę gruntów rolnych przeznaczonych do zalesień ze wskazaniem możliwości pozostawienia określonych obszarów do spontanicznego odnowienia w wyniku sukcesji wtórnej.

3. Stworzyć warunki do realizacji programów ochrony krajobrazu kulturowego (w tym kształtowanej przez człowieka różnorodności biologicznej), np. ochrony tradycyjnych odmian roślin, regionalnych ras zwierząt hodowlanych oraz zanikających typów upraw.

III. W kwestiach organizacyjnych należy:

1. Dążyć do zwiększenia środków budżetowych przeznaczonych na działalność parków, zwłaszcza na ochronę przyrody i edukację ekologiczną.

2. Zmierzać do rozszerzenia zakresu funkcjonowania parków, m.in. o badania, zwłaszcza o prowadzenie, we współpracy z jednostkami naukowymi, stałego monitoringu przyrodniczego.

3. Rozważyć możliwość utworzenia ogólnopolskiej rady społeczno-naukowej parków krajobrazowych.

4. Utworzyć ogólnopolskie wydawnictwo poświęcone parkom krajobrazowym.

W imieniu Komisji Wniosków Konferencji
prof. nadzw. dr hab. Józef K. Kurowski